

Ислом Нури

Муаллиф: Шайх Яхё ибн Иброхим ал-Яхё
Таржимон: Усмон ибн Абдуллох ал-Бухорий

Бисмиллаҳир Роҳманир Роҳим

Муқаддима

Борлик мавжудотнинг Яратувчиси, Бошқарувчиси, танҳо Ҳукмрони бўлган Аллоҳ таъолога беадад ҳамду санолар бўлсин. Яхшиларнинг мададкори бўлган ягона Аллоҳдан ўзга ибодатга лойиқ зот йўқ. Башариятни залолат, гумроҳлик боткогидан кутқариб, хидоят-тўғри йўл сари элтган Муҳаммад алайҳис-солату вассалом Аллоҳнинг суюкли бандаси ва ҳақ пайгамбаридирлар. Оғир ва масъулиятли вазифани омонат билан, бекаму-кўст адо этган, умматларининг бахт-саодати йўлида жафо чеккан бу зотга ҳамда аҳли-байтларини саҳобаларига, то киёматгача ул зотнинг йўлларига чақирган, суннатларига эргашган барча кишиларга яратганнинг салавоту-саломлари бўлсин.

Ҳурматли хожи биродарим, сиз Аллоҳ фарз қилган ҳаж амалини адо этиш йўлида машаққатлар чекиб, мол-дунё сарфлаб, довлонлар ошиб, диёрларни тарк этиб, қариндош-уруғ, бола-чакалар билан хайрлашиб келган, миллионлаб мусулмонлар орасида Аллоҳнинг Уйи-Қабатуллоҳни зиёрат қилиш бахтига муваффақ бўлган кишисиз. Аллоҳ таоло ҳажингизни қабул қилиб, гуноҳларингизни мағфират қилсин.

Азиз биродар, Мусулмонлар қайси миллатга мансуб бўлишидан қайтғий назар, ораларини узок масофалар ажратиб турсада, бир-бирларига биродар, оға-инидирлар. Ушбу биродарлик туйғуси

Ислом Нури

зиммамдаги вазифаларни қисман бўлсада адо этиш учун кўлимга калам олишга, буюк Ислом динимизнинг туганмас хазинасидан оз бўлса ҳам сизни бахраманд этишга ундади. Аллох таъоло айтади:

(3:᳚᳚᳚᳚) (᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚ ᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚ ᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚ ᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚)

«Бир-бирларига Ҳақ (йўл)ни тавсия этган ва бир-бирларига (мана шу ҳақ йўлида) сабр-тоқат қилишни тавсия этган зотларгина (нажот топгувчидирлар)» (Аср:3).

Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам айтадилар: «Мусулмонлар ўзаро мухаббат, раҳмдиллик ва ҳамдардликда худди бир танага ўхшайдилар; бир аъзо касалга чалинадиган бўлса, тананинг бошқа аъзолари ҳам шу аъзога уйқусизлик ва иситма билан жавоб беради»

Бошқа бир ҳадисда шундай дедилар: «Бир мўмин иккинчи мўминга нисбатан бир қисми иккинчи қисмини тутиб турадиган бинога ўхшайди».

Ҳожи биродарим, сизни яхши кўрувчи, мушфик бир биродарингизнинг мактубларига кулок тутасиз деган умиддаман. Бу билан Аллох сизга фойда етказса ажаб эмас.

Биринчи мактуб

Инсон нима иш қилмасин, бирон мақсадни кўзлаб қилади. Шунинг учун ҳам қалбда кечадиган ният Исломда муҳим ўрин тутади. Шу боис, қилинаётган ҳар-бир ишда ният фақат Аллохнинг розилиги учун, холис бўлиши шарт деб бежиз айтилмаган. Аллох таъоло айтади:

(᳚᳚᳚᳚ ᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚ ᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚ ᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚ ᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚ ᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚)

Ислом Нури

5: () ()

«Холбуки улар факат ягона Аллохга, У зот учун динни холис килган, Тўгри йўлдан огмаган холларида ибодат килишга буюрилган эдилар» (Баййина: 5).

Лекин, Аллохнинг розилиги учун деб килинган хар кайси амал Аллохга маъкул бўлаверармикан? Нахотки, Аллохнинг розилигига етказувчи хакикий йўл кўрсатилмаган бўлса?

Инсонларни яратиб, ризк берган меҳрибон Парвардигор уларни беҳуда ташлаб қўймади. Балки, ўзининг розилигига етиш йўлларини ўргатиш учун сўнги пайгамбар Мухаммад саллоллоху алайхи ва салламни мукамал шариат билан юборди. Аллох розилигини истаган хар-бир кишига килаётган амалларини у зотнинг кўрсатмаларига мувофик бажаришни фарз килиб қўйди.

Демак, хар кандай амал Аллох розилигига етиш ниятида, холис ва пайгамбар кўрсатмаси асосида бўлсагина Тангри хузурида макбул амал хисобланар экан. Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам айтадилар: «Кимки бизнинг кўрсатмамизга хилоф иш килса, амали ўзига кайтарилади (яъни, кабул килинмайди)».

Хаж амалларини ўргататуриб, шундай деганлар: «Менинг хажда килган амалларимни ўрганиб, шунга мувофик амал килинглар (ўзларингдан «янги» амаллар қўшманглар)».

Мусулмон киши хаж ва умра амалларини пайгамбаримиз Мухаммад саллоллоху алайхи ва салламнинг кўрсатмаларига биноан бажариши натижасида Аллох таъолонинг мухаббати ва магфиратига эришади.

Ислом Нури

Аллоҳ таъоло айтади:

(بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَسَلِّمْ
31:بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَسَلِّمْ)

«Айтинг (эй Муҳаммад) : «Агар Аллоҳни севсангиз, менга эргашинглар. Шунда Аллоҳ сизларни севади ва гуноҳларингизни мағфират қилади. Аллоҳ (гуноҳларни) мағфират килувчи, меҳрибондир»». (Оли Имрон: 31)

Ҳожи биродарим, мен сизга умра ва хаж амалларини кискача айтиб ўтаман, лекин хаж амалларига киришишдан олдин ахли илмлардан сўраб, ўрганиб олишингиз зарурдир.

Умра амаллари

Мийкотга етиб борганда имкони бўлса, гусл киласиз, кейин ихром (киясиз. Аёллар хохлаган кийимларини кийишлари мумкин. Лекин, зийнатлари кўриниб қолишидан ва эркакларга ўхшаб кийинишдан каттик сакланмоклари лозим.

Умра килмокчи ёки «мутаматтеъ» бўлсангиз, «Лаббайка умратан» деб ният килиб, Маккага етиб бориб тавофни бошлагунча ушбу калималар билан талбия айтиб борасиз:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَسَلِّمْ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَسَلِّمْ»

«Лаббайкаллохумма лаббайк, лаббайка ла шарийка лака лаббайк, иннал хамда ваннеъмата лака вал мулк, ла шарийка лак».

Ислом Нури

Хаж ёки умрани ният қилган киши ихром боғламасдан мийкотдан ўтиб кетиши мумкин эмас.

Ихром қийганингиздан кейин қуйидаги ишларни қилиш ман этилади:

1. Тананинг бирор еридан тук-мўй юлиш, олиш, шунингдек тирнок олиш мумкин эмас. Аллоҳ таоло айтади:

((يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا حَضَرْتُمْ أُمَّةً فَإِنِ لَمْ يَكُنْ فِيهَا مِنكُم مَّن يَخُصِّمُ أَسْمَاءَهُمْ فِيمَا لَا يَجُوزُ فِي الْحَرَامِ فَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَلَىٰ كُلِّ فَتْرَةٍ مِّنْهُمْ إِحْرَامٌ فَلِمَ يُضَاهَىٰ فِيهَا الْقِتَالَ)
196: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا))

«Хадйингиз ўз жойига етиб бормагунча бошларингизни сочларингизни) кирманг!» (Бакара: 196).

2. Баданга ёки ихром қийимига хушбўй нарсаларни сепиш дуруст эмас. Арафотда турган хожилардан бири туянинг тагида қолиб вафот қилганида, расулуллоҳ саллоллоҳу алайхи ва саллам шундай дедилар: «Майитни сидр қўшилган сув билан ювинглар, ихромини кафан қилинглар, хушбўй нарса сепманглар, бошини ёпманглар. Зеро, у қиймат қунида талбия айтган ҳолда қайта тирилади»

3. Жинсий алоқада бўлиш харом. Бу ишдан қаттиқ қайтарилган бўлиб, жимоъ қилиш манъ қилинган муддатда содир бўлса, қилаётган ҳажи бузилади, ҳажини охирига етказиб келгусида қайтадан ҳаж қилиши, бу гуноҳи эвазига туя ёки мол сўйиши вожиб бўлади.

4. Ихромдаги кишига қурукликда яшовчи ҳайвонларни ов қилиш ёки овчига ёрдам бериш харом.

5. Эркакларга қўйлак, иштон, яктак, дўппи, салла ва шулар каби

Ислом Нури

гавдага мослаб тикилган кийимларни кийиш харом.

6. Аёлларга никоб кийиш – кўзни очик колдириб юзни тўсиб олиш, кўлкоп кийиш харом. Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам дедилар: «Эхромдаги аёл юзига никоб тўсмайди, кўлкоп киймайди». Лекин бегона эркаклар олдида юзини тўсиб олади. Оиша онамиз хаж амалларини хикоя кила туриб, шундай дедилар: «Расулуллох саллоллоху алайхи ва саллам билан кетар эканмиз, ёнимиздан отликлар ўтиб коларди. Якинлашишган вақтда юзимизни тўсиб олар, ўтиб кетишгандан сўнг яна очиб олар эдик».

Маккага етиб боргач, Каъбани етти марта тавоф киласиз, «Хажарул-асвад» – кора тошдан бошлаб унинг олдида тугатасиз. Кейин «Макоми Иброхим» – нинг орка тарафида, имкони бўлса якинрокда, бўлмаса узокда бўлса ҳам икки ракаат намоз ўқинг. Сўнг «Сафо» ва «Марва»га чикиб, у тоғлар орасида умра учун етти марта саъй киласиз. Сафодан бошлаб Марвада тугатасиз (Боришингиз бир кайтишингиз ҳам бир мартага ҳисоб қилинади И.Н). Кейин сочингизни оласиз. Шу билан умра амали тугайди ва ихромни ечиб, кийим кийишингиз мумкин бўлади.

Агар факат хажни ният қилган – «Муфрид» бўлсангиз, «Лаббайка хажжан» деб талбия айтишни бошлаб, «Акаба» да тош отгунга қадар талбия айтиб юрасиз. Маккага етганда, Каъбани етти марта тавоф киласиз, бу тавоф «Тавофул-қудум» деб аталади. Агар Сафо ва Марва орасида саъй қилсангиз, ийд қунигача сочга тегмасдан, ихромни ечмасдан турасиз.

Агар умра билан хажни қўшиб қилишни ният қилган – «Коорин» бўлсангиз, «Лаббайка хажжан ва умратан» деб талбия айтишни

Ислом Нури

бошлаб, «Акаба» да тош отгунга қадар талбия айтасиз ва муфрид бажариши лозим бўлган амалларни қиласиз.

Хаж амаллари

Зул-ҳижжа ойининг саккизинчи куни чоштгоҳ пайтида хажга ихром боғлайсиз:

Агар «Мутаматтиъ» бўлсангиз, турган жойда ихром қийимларини қиясиз. Имкони топилса гусл ҳам қилиб оласиз. Сўнгра «Лаббайка хажжан» деб ният қилиб, Акабада тош отгунга қадар кўп талбия айтасиз.

Агар «Коорин» ёки «Муфрид» бўлсангиз, аввалги ихромда қоласиз.

Кейин Минога чиқиб, у ерда пешинни икки ракаат, асрни икки ракаат, шомни одатдагидек уч ракаат, хуфтонни икки ракаат ва бомдодни икки ракаат ўқийсиз. Ҳамма намозларни ўз вақтида яъни, жамъ қилмасдан ўқийсиз.

Зул-ҳижжа ойининг тўққизинчи куни – арафа куни қуёш чиккандан кейин талбия айтганча Арафот томонга юрасиз. Арафотда пешин билан аср намозини пешин вақтида бир азон ва икки икомат билан қаср қилиб ўқийсиз. Намоздан илгари ҳам, кейин ҳам суннат ва нафл намозлар ўқилмайди.

Арафотда қуёш ботгунга қадар қиблага юзланганча дуо ва тавба – тазаррулар қилиб турасиз.

Азиз биродар, Арафотнинг ичида турганингизга аниқ ишонч ҳосил қилинг ва у ердан зинҳор кун ботишидан илгари чиқиб

кетманг!

Кун ботгандан кейин Арафотдан Муздалифага хотиржам, осойишта юриб борасиз. У ерда шом (уч ракаат) ва хуфтан (икки ракаат) намозларини бир азон ва икки икомат билан (жам килиб) ўқийсиз.

Бомдодни шу ерда ўқигандан кейин куёш чикиши якинлашгунга қадар дуо ва зикр килиб турасиз.

Куёш чикиши якинлашгач, Муздалифадан Минога талбия айтиб борасиз. Минога етиб боргач, қуйидаги амалларни бажарасиз:

- «Жамратул акаба» да кетма-кет еттита тош отасиз. Хар тош отганда «Аллоху акбар» деб такбир айтасиз.
- «Хадй»ни сўйиб, ундан ейсиз ва факирларга бўлиб берасиз. Хадй «Коорин» билан «Мутаматтиъ» га вожиб бўлади.
- Сочни устарада оласиз ёки кискартирасиз. Устарада олиш афзалдир. Аёллар эса сочларининг учидан бир энликча кискартирадилар.

Мазкур уч амални имкони бўлса, тартиб билан адо этиш, яъни аввал тош отиш, сўнг жонлик сўйиш, кейин соч олдириш афзал. Бири иккинчисидан олдин бажарилса ҳам зарари йўқ.

- Бу уч амални бажарганингиздан кейин эҳромдан чиқасиз, жимоъдан ташқари эҳром пайтида ман килинган ҳамма амалларни қилишингиз мумкин.

Сўнг миnodан Маккага тушиб, «Тавофул-ифода» – тушиш тавофини бажарасиз. Бу тавоф «Тавофул-хаж» ҳам деб аталади.

Ислом Нури

- Агар мутаматтиъ бўлсангиз, Сафо билан Марва орасида хаж учун саъй киласиз.
- Агар муфрид ёки коорин бўлсангиз Каъбани тавоф киласиз ва Тавофул-кудумда саъй килмаган бўлсангиз, Сафо билан Марва орасида саъй киласиз.
- Бу икки амал- тавоф ва саъй билан ихромдан бутунлай чикасиз, яъни ихромда ман килинган хамма амалларга, шу жумладан жимоъга хам рухсат бўлади.

Тавофдан кейин Минога чикиб, ўн биринчи ва ўн иккинчи кечани Минода ўтказасиз.

Ўн биринчи ва ўн иккинчи кунлари киёмдан кейин уч жамаротда тош отасиз. «Жамратус-сугро» кичик жамра Маккадан энг узок жамрадан бошлайсиз, кейин «Жамратул-вусто» ўрта жамрага, сўнг «Жамратул-акаба» га тош отасиз. Бу уч жамаротнинг хар бирида кетма-кет еттидан тош отиб, хар тош отганда «Аллоху акбар» дейсиз. Жамратус-сугрода тош отгандан сўнг киблага юзланиб дуо киласиз. Бу ишни жамратул-вустода хам такрорлайсиз, лекин жамратул-акабада дуо килмайсиз.

Бу икки кун ўн биринчи ва ўн иккинчи кунда тушдан олдин тош отилса хисобга ўтмайди.

Ўн иккинчи куни тош отиб бўлганингиздан кейин;

- Агар эртарок кетишни хохласангиз, Минодан куёш ботишидан олдин чикиб кетасиз.

Ислом Нури

· Агар кетишни хохламасангиз, ўн учинчи кечани ҳам Минода ўтказасиз ва ўн учинчи куни тушдан кейин ўн биринчи ва ўн иккинчи кунлари тош отганингиздек тош отасиз.

Ўн учинчи кечани ҳам минода ўтказмогингиз афзал.

Маккадан чикиб кетишдан аввал Каъбани еттиб бор тавоф киласиз, бу тавоф «Тавофул-вадоъ» хайрлашув тавофи деб аталади. Ой кўрган ёки нифосдаги аёлларга тавофул-вадо лозим бўлмайди.

Мадинаи Набавийани зиёрат қилиш

Мухтарам биродар, ҳар бир мусулмон кишига ҳаж ва бошқа вақтларда пайгамбаримизнинг масжидларини зиёрат қилиш суннат ҳисобланади.

Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам айтадилар: «Зиёрат мақсадида факат уч масжидгагина сафар қилинади. Улар Масжидул-харом, Менинг шу масжидим (масжидун-набавий) ва Масжидул-аксолардир.

Азиз биродар, Аллоҳ таъолонинг хифзу – химоясида Мадинага етиб боргач, аввало Масжидун – набавийда намоз ўқинг. Чунки, бу масжидда ўқилган намоз бошқа жойда ўқилган мингта намоздан яхшироқдир. Пайгамбар саллоллоҳу алайҳи ва саллам дедилар: «Менинг бу масжидимда ўқилган намоз масжидул-харомдан бошқа жойда ўқилган мингта намоздан афзалдир.

Сўнгра расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва саллам, Абу Бакр ва Умар розияллоҳу анҳумонинг қабрлари турган хужра ёнига бориб, аввал расулуллоҳ саллоллоҳу алайҳи ва салламга, сўнгра Абу Бакр сўнгра

Ислом Нури

Умарга салом берасиз.

Азиз биродар, Кубо масжидида намоз ўқиш ҳам суннат амаллардандир. Пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам айтадилар: «Кимки уйдан чикиб мана бу масжидга (Кубо масжидига) келса ва намоз ўқиса, бир марта умра килганга тенг савоб бўлади».

Ётганларнинг ҳақкига дуо килиб истиғфор айтиш мақсадида «Бакеъ» кабристони ва «Ухуд» шаҳидларини зиёрат килиш суннат ҳисобланади. Чунки, пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам бакеъга ва Ухуд шаҳидларига бориб кабр ахлларига қуйидагича дуо килдилар:

«اللهم صل على محمد وآل محمد
اللهم صل على محمد وآل محمد
اللهم صل على محمد وآل محمد
اللهم صل على محمد وآل محمد»

Яъни, «Эй бу диёр ахли бўлган мўмин-мусулмонлар ассаламу алайкум. Биз ҳам тез кунларда сизларнинг ортингиздан келамиз (вафот киламиз)».

Хурматли биродар, Мадинадаги зиёрат килинадиган жойлар ушбулардир. Бундан бошқа жойни зиёрат килиб, у ерда намоз ўқиш суннат эмас. Агар яхши, фойдали амал бўлганида, пайгамбар саллоллоху алайхи ва саллам ўргатган бўлардилар. Биз аминмизки у киши зиммаларидаги омонатни адо этиб, пайгамбарликни тўла етказганлар, умматни яхшиликка йўллаб, туни кундуздек ёруғ йўл устида колдириб кетганларки, бу йўлдан адашиб четга чикканлар ҳалокатга дучор бўлажак! Дарҳақиқат, Аллоҳ таъоло у Зот оркали динини мукамал, неъматини тўқис килгандир. У кишига Аллоҳ таъолонинг салавоту саломлари бўлсин.

Ислом Нури

- Бухорий 10/367 ва Муслим 3586-хадис Нўъмон ибн Башир розияллоху анхудан ривоят килишган.
- Бухорий 5/72 ва Муслим 2585- хадис Абу Мусо ал-Ашъарий розияллоху анхудан ривоят килишган.
- Бухорий 5/221 ва Муслим 1718- хадис Оиша розияллоху анхудан ривоят килишган.
- Муслим 1218-хадис ва Абу Довуд 1970- хадис Жобир розияллоху анхудан ривоят килишган.
- Ихром иккита ок мато бўлиб, елкага ташлаб олинадиган кисми ридо, белдан пастга ўраб олинадигани эса изор деб аталади.
- «Мутаматтеъ» - аввал умра амалларини бажариб, ихромдан чиккандан сўнг хажга ихром боғлаган кишидир.
- «Хадй» сўзи жонлик маъносида бўлиб, хожи Аллохнинг розилиги умидида сўядиган туя, сигир кўй ёки эчкилар назарда тутилади.
- Меваси дўланага ўхшаб кетадиган бута ўсимлик.
- Бухорий 1206- хадис ва Муслим 1206- хадис ривоят килишган.
- Бу муддат тош отиш, жонлик сўйиш, соч олиш ва тавофул ифоза килиш билан тугайди.
- Бухорий 1838- хадис.
- Абу Довуд 1562 - хадис, Ибн Можжа 2926 - хадис ва Ахмад 22894-

ҳадис ривоят қилишган.

- «Макоми Иброҳим» - Каъбанинг шарқий томонида жойлашган тош бўлиб, Иброҳим алайҳис-салом Каъбани бино қилаётганларида ана шу тош устида турганлар. Ҳозир тош атрофи кубба шаклида ихота қилиб қўйилган.

- Каъба яқинидаги икки тоғ.

- Тош отиладиган уч жойнинг Маккага яқинроғи.

- Бухорий 2/76 ва Муслим 4/125 ларда ривоят қилганлар.

- Бухорий 3/49 ва Муслим 4/123 ларда ривоят қилганлар.

- Аҳмад 3/487, Насаий 2/37 ва бошқалар ривоят қилишган.

- Муслим 2/671 ва Аҳмад 6/221 ривоят қилишган.